
Uczeń jako odbiorca i interpretator różnych tekstów kultury – scenariusz warsztatów dla nauczycieli języka polskiego szkół podstawowych i gimnazjów

---

Autor: dr Ewa Nowel

Czas: 4 godz. dydaktyczne

Cele zajęć:

Cele uczestnika

Znam:

- zasadę przyrostu wiedzy i umiejętności w kumulacyjnym modelu z podstawy programowej,
- reguły planowania umiejętności odbioru, interpretacji i analizy, różnych tekstów kultury w modelu psychodydaktycznym,
- rolę działań synektycznych w uczeniu się interpretacji,
- funkcję różnych tekstów kultury w kształceniu umiejętności odbiorczych, analizy i interpretacji na II i III etapie kształcenia.

Rozumiem:

- związek wiedzy teoretycznej (z zakresu dyscyplin macierzystych i psychologii uczenia się) w szkolnej lekturze na II i III etapie kształcenia,
- rolę ucznia i nauczyciela w procesie przekształcania lektury wraźniowej w lekturę rozumiejącą na II i III etapie kształcenia,
- rolę myślenia logicznego i niestereotypowego w uczeniu się interpretacji,
- zależność między specyficznymi cechami tekstu kultury a projektem metodycznym.

Umiem:

- zaplanować lekcję nakierowaną na kształcenie umiejętności analizy i interpretacji tekstu literackiego i plakatu dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum z użyciem działań synektycznych,
- formułować zadania do różnych tekstów kultury dla ucznia na II i III etapie kształcenia,
- krytycznie ocenić projekt metodyczny według kryteriów tzw. dobrego planu lekcji.

Metody pracy: wykład-konwersatorium, praca z tekstem

Formy pracy: zbiorowa, grupowa

Materiały dydaktyczne:

1. Prezentacja multimedialna „Uczeń jako odbiorca i interpretator różnych tekstów kultury”
2. Karta pracy nr 1: wiersz A. Bursy, „Zgaśnij księżycu”, schemat scenariusza
3. Karta pracy nr 2: plakat R. Olbińskiego, [„Cała Polska czyta dzieciom”], schemat scenariusza
4. Karta pracy nr 3: fragment bajki L. Kołakowskiego, „Piękna twarz”, schemat scenariusza
5. Karta pracy nr 4: sylwetka odbiorcy
6. Materiał pomocniczy nr 1: nagranie, [G. Turnau, „Kołysanka dla okruszka”](#)
7. Materiał pomocniczy nr 2: nagranie, [Dżem, „Do kołyski”](#)
8. Materiał pomocniczy nr 3: litografia R. Olbińskiego
9. Materiał pomocniczy nr 4: litografia R. Olbińskiego
10. Materiał pomocniczy nr 5: grafika (kadry z filmu M. Wojtyszko)
11. Materiał pomocniczy nr 6: grafika (kadry z filmu M. Wojtyszko)
12. Materiał pomocniczy nr 7: zestawienie wymagań z podstawy programowej
13. Materiał dla prowadzącego nr 1
14. Materiał dla prowadzącego nr 2
14. Materiał dla prowadzącego nr 3

Przebieg zajęć:

1. Przedstaw się podaj temat szkolenia (**slajd nr 1**), akcentując rozległość zagadnienia, które obejmuje nie tylko merytoryczne aspekty zawodu nauczyciela, ale także predyspozycje, poglądy i system wartości. Na tle **slajdu nr 2** omów cele, akcentując związki między nimi: wiedza teoretyczna będzie pełniła służebną funkcję wobec umiejętności. Zaznacz, że uczestnicy będą wykonywali znane sobie czynności – analiza dylematów i uwarunkowań szkolnej lektury i planowanie dydaktyczne. Nowe na zajęciach będą: konstruowanie własnej wiedzy na podstawie doświadczeń uczestników. Wyświetl **slajd nr 3** (bez

animacji) i powiedz, że zajęcia składają się z dwóch zasadniczych części: konwersatorium i warsztatów. Włącz animację nr 1 i odczytaj dwa punkty planu: analizę uwarunkowań szkolnej lektury oraz rolę synektyki, zalecanej w komentarzach do PP przez prof.

E. Jaskółową w projektowaniu czynności ucznia; zwróć uwagę na aktywizowanie uczestników na etapie konwersatorium. Włącz animację nr 2 i podkreśl atrakcyjność efektów zajęć warsztatowych, dzięki którym zrodzą się ciekawe projekty metodyczne i konkluzja – sylwetka odbiorcy tekstów kultury na II i III etapie kształcenia. (5 minut)

2. Wyświetl slajd nr 4 i powiedz, że przechodzisz do realizacji pierwszej czynności – analizy dylematów związanych z tematem zajęć; będzie ich siedem, choć można by wskazać więcej. Wszystkie służą zaproszeniu do refleksji na temat specyficznych uwarunkowań szkolnego odbioru tekstów kultury i w tym kontekście przypomnij, że w podstawie programowej nazwano czynności, ale nauczyciel dobiera je do lekcji, tworząc spójny projekt metodyczny. Objasnij slajd nr 4. Powiedz, że używasz jednej z zadomowionych metod – analizy słów-kluczy. Mówiąc o specyficznych uwarunkowaniach szkolnej lektury, akcentuj rolę uczniowskich doświadczeń odbiorczych, także pozaszkolnych, składających się na szeroko rozumiany odbiór, wpływ owych doświadczeń szkolnych i pozaszkolnych na gotowość i możliwości uczenia się świadomego odbioru tekstów kultury (analiza, interpretacja) oraz bogactwo teoretycznego zaplecza (metodyka), w którym funkcjonują różne metodologie literaturoznawcze jako zbiór nieautonomicznych narzędzi. Wyświetl slajd nr 5 w wersji podstawowej (jeszcze nie włączaj pozostałych pól tekstowych) i zapytaj uczestników, jak rozumieją zilustrowaną relację między dyscyplinami macierzystymi i psychologią uczenia się.

Wyświetl animacje: 1,2,3,4 do slajdu nr 5 i powiedz, że w procesie dydaktycznym spletają się: wiedza nauczyciela i jego upodobania, które mogą wpływać na dobór tekstów kultury i styl pracy z tekstem kultury nie tylko podczas lekcji na temat reklamy czy teledysku, ale także na klasycznych lekcjach literackich, kiedy polonista preferuje np. paradygmat strukturalistyczny lub biografizm, a w przypadku arcydzieł – podejście historycznoliterackie. Zakończ objaśnienie (slajd nr 6) wnioskiem cząstkowym, że

przestrzeń edukacji polonistycznej jest różnorodna pod wieloma względami, a nauczyciel, planując lekcję, wykorzystuje jednocześnie wiedzę z zakresu dyscyplin macierzystych kształcenia polonistycznego i psychologii uczenia się. (15 minut)

3. Wyświetl **slajd nr 7** bez animacji, mówiąc, że kolejnym dylematem, silnie związanym z metodyką kształcenia polonistycznego jest wykorzystanie uczniowskich doświadczeń. Wyświetlając kolejno **animacje 1,2,3,4**, powiedz, że schemat ujmuje jednocześnie: cykl Kolba, wielokrotnego wykorzystywania doświadczeń uczącego się w procesie konstruowania własnej wiedzy i poglądy Bożeny Chrzęstowskiej [Chrzęstowska, 2009, s. 56,57] na temat wpływu dwóch czynników: motywacyjnego i instrumentalnego w modelu psychodydaktycznym, który pojawia się na II etapie kształcenia. Podkreśl, że lekcja jest procesem uczenia się, którego w szkole nadrzędnym celem jest lektura rozumiejąca, czyli odbiór symboliczny, warunkiem osiągania celów – refleksja nad własnym doświadczeniem, a metodą sprawdzenia efektów – zastosowanie przez ucznia umiejętności odbiorczych w nowej sytuacji.

Pokaż **slajd nr 8** (bez animacji) i powiedz, że obok PP nauczyciel powinien znać teoretyczne zaplecze i np. najnowsze wyniki badań wokół realizacji PP, powiedz, że z raportu IBE wynika, że dobra znajomość pojęć nie przekłada się na funkcjonalizowanie teorii, dlatego warto przypomnieć opinie badaczy; wyświetl **animację nr 1** i *poproś uczestników o interpretację tezy B. Chrzęstowskiej*; kolejno wyświetl dwa hasła (**animacja 2 i 3**) i *poproś o kolejne komentarze, pytając, czym powinien kierować się polonista, planując lekcję*. Podsumuj, akcentując, że podstawa programowa nie faworyzuje żadnej szkoły literaturoznawczej, równie pożyteczny w kształceniu umiejętności odbioru różnych tekstów kultury może być model strukturalistyczny i schemat: kto mówi, co mówi, w jakich okolicznościach, hermeneutyczny, w którym najważniejsze jest doświadczanie lektury i współodczuwanie czy medytacyjno-kontemplacyjny, skoncentrowany na regule „przekraczania siebie” i poszukiwaniu bliskości drugiego człowieka [B. Chrzęstowska, 2009, s. 62]. W planowaniu czyjegoś uczenia się pomocne mogą być: **wskaż na slajdzie nr 8** i dorobek neurodydaktyki [M. Spitzer, 2002], i konstruktywizmu [S. Dylak, 2009, s. 41]. (10 minut)

4. Teraz wyświetl **slajd nr 9** i powiedz, że zapisy w podstawie programowej otwierają wiele możliwości i że staranna lektura PP zwiększa szanse osiągnięcia efektów edukacyjnych – wyjaśnij znaczenie niedokonanego czasownika „uczy się”, sens czynności „rozpoznawać” i związek rozpoznawania z doborem sposobu odbioru – coraz bardziej świadomym na II i III etapie kształcenia. Teraz wyświetl **slajd nr 10** (bez animacji) i *poproś uczestników o dokończenie kwestii ze slajdu: teksty kultury odpowiednie ze względu na...* Wyświetl pozostałe **animacje nr 1, 2, 3**, akcentując priorytety z podstawy programowej: tekstocentryzm i operacje na tekście. [S. Żurek, 2008] i ich uporządkowanie w PP. Włącz **slajd nr 11** i zaznacz, że nauczyciel jest zobowiązany do lektury całego dokumentu, dlatego akcentujesz zasoby przedszkolaka – tu, np. pojawia się nazwa: czynności intelektualne: wyraża, rozumie, wypowiada się, odgrywa i zakresy wymagań, np. dziecięca wiedza, różne teksty kultury. (5 minut)

5. Po wyświetleniu **slajdu nr 12** powiedz, że schemat ilustruje cel nadrzędny edukacji polonistycznej – wprowadzenie ucznia w umowny świat kultury. Powiedz, że na II i III etapie będzie rosła rola doświadczeń kulturowych, które dominują na IV etapie kształcenia. Teraz wyświetl **slajd 13** i *poproś uczestników o objaśnienie zmiany między etapami kształcenia*. Objasnienie: wyraźne zwiększenie liczby umiejętności intelektualnych wykonywanych w umownym świecie kultury i pojawienie się pierwszych nazw z poetyki. Wniosek – każdy etap kształcenia w PP określa zasoby ucznia, które wykorzystuje polonista w kolejnych klasach. Ze względu na cel spotkania zaakcentuj, że pojęcia analiza i interpretacja pojawiają się na I etapie kształcenia – **wyświetl slajd nr 14** i powiedz, że dokument zawiera wszystkie potrzebne nauczycielowi na II etapie nazwy czynności intelektualnych oraz „zakres materiału”. Powiedz, jaka jest różnica między edukacją przedszkolną i wczesnoszkolną; np. rozmawia o sytuacjach codziennych – rozmawia o tekście literackim, łączy przyczynę ze skutkiem – wyciąga wnioski, odgrywa role – rozumie umowne znaczenie rekwizytu, wypowiada się w różnych formach plastycznych – ilustruje lekturę, bierze udział w zabawach parateatralnych – ilustruje zachowania bohatera literackiego. (10 minut)

6. Teraz wyświetl **slajd nr 15** i zaproponuj analizę porównawczą zapisów. *Poproś uczestników o komentarze, pytając tym razem o rolę nauczyciela planującego lekcję i zadania dla ucznia*, komentarz: w SP umiejętności związane z odbiorem są rozwijane, w gimnazjum wzrasta poziom samodzielności, dlatego zmniejsza się liczba instrukcji przy analizie i interpretacji tekstu kultury. (5 minut)

7. Przejdź do **slajdu nr 16** i poproś o wskazanie różnic między operacjami na tekście na II i III etapie kształcenia, objaśnienie: np. wykorzystanie pojęć – odpowiednik czynnika instrumentalnego, zmiana tematycznego zakresu materiału nauczania – pojawia się klasyka, tym samym – wartościowanie z punktu widzenia teorii i historii literatury. (6 minut)

8. Wyświetl **slajd nr 17** i poproś uczestników o wskazanie trzech głównych różnic między III i IV etapem kształcenia, komentarz: uczeń stosuje wiedzę z poetyki, uprawia lekturę kontekstową, pisze interpretację porównawczą. Przypomnij, co wynika z próbnej matury: zaledwie 8% drugoklasistów wybrało interpretację. Ten argument jest ważny w kontekście spotkania – wymaga refleksji i znalezienia lepszych rozwiązań metodycznych, dzięki którym uczeń doceni rolę interpretacji jako kompetencji związanej z wnioskowaniem, odczytywaniem intencji nadawcy czy znaczenia słów w języku, co będzie mu potrzebne po ukończeniu szkoły. (5 minut)

9. Teraz wyświetl **slajd nr 18** i powiedz, że PP obliuguje do interpretowania wymienionych tekstów kultury, a autorzy wskazali szczegółowo zakresy wymagań przedmiotowych, co będą ilustrowały **slajdy 19- 24**. Objaśniając slajdy, zwróć uwagę na wyróżnione słowa i na tej podstawie przypomnij nadrzędną zasadę: powolne przenoszenie się w umowny świat kultury; w SP dominuje zaimek swój, w gimnazjum jest także, ale pojawia się rozpoznanie problematyki, a ta umiejętność wymaga znajomości kodu kulturowego, np. symboli, motywów, w SP uczeń rozpoznaje np. środki stylistyczne, w gimnazjum określa ich funkcję, różne są także zakresy, w których porusza się uczeń SP i gimnazjum, a następnie liceum: od tekstów adresowanych do dzieci i młodzieży po klasykę, od tekstów prostych do skomplikowanych. (9 minut)

10. Wyświetl **slajd nr 25** i powiedz, że kwestię interpretacji w ciekawy sposób wyjaśnia Ewa Jaskółowa, proponując wykorzystanie teorii synektyki i technik wypracowanych w tym obszarze. Powiedz, jaki jest związek uczenia się i zapisów w podstawie programowej, a w tym kontekście zalety metod synektyki – budowania i tworzenia skojarzeń. Kolejno na **slajdach 26 i 27** omów różnice między analogiami i ich rolę w interpretacji tekstów kultury na II i III etapie kształcenia, np. rolę przedmiotu w SP i pojęć w gimnazjum, a później rodzaje analogii wg Limont, odwołując się do materiału nauczania w SP i gimnazjum – chodzi o teksty bliskie uczniom i arcydzieła albo trudną literaturę współczesną czy gatunki internetowe, np. fanfik czy blog. Rozwiń objaśnienie, podkreślając, że tekst kultury może być kontekstem na lekcji, ale i sam musi być poddawany interpretacji. Powiedz o wynikach badań IBE "Dydaktyka literatury i języka polskiego w gimnazjum w świetle nowej podstawy programowej", z których wynika, że dzieła malarskie i filmy są z reguły kontekstami uzupełniającymi do lektury, tymczasem każdy z tych tekstów kultury wymaga, co zapisano w PP dobrania odpowiedniego sposobu odbioru. Na zakończenie części teoretycznej wyświetl **slajd nr 28**, mówiąc, że słowa poetki w największym skrócie wyrażają cel edukacji polonistycznej – przejście od wiedzy dziecięcej do umownego świata kultury. (10 minut)

11. Teraz przejdź do **części praktycznej**. Wyświetl **slajd nr 29** i objaśnij ćwiczenie poprzedzające redagowanie scenariusza lekcji. Grupy powinny sformułować pytania, które spełnią rolę kryteriów oceny projektów metodycznych. Po odczytaniu pytań zbierz propozycje i zapisz (albo na flipcharcie, albo na komputerze tak, żeby były widoczne na ekranie w czasie, kiedy grupy będą tworzyły scenariusze). Zaznacz, że podczas pracy w grupach spis pytań można traktować jako narzędzie weryfikacji swoich pomysłów. (10 minut)

12. Wyświetl **slajd 30**. Podziel uczestników na sześć grup i rozdaj karty pracy: **Karta nr 1** – wiersz A. Bursy „Zgaśnij księżycu”, schemat scenariusza, **Karta nr 2** – plakat R. Olbińskiego [„Cała Polska czyta dzieciom”] i schemat scenariusza, **Karta nr 3** – fragment bajki L. Kołakowskiego „Piękna twarz” i schemat scenariusza. Rozdaj grupom materiały pomocnicze: **Materiał pomocniczy nr 1** do wiersza Bursy na poziom SP; nagranie G.

Turnau, „Kołysanka dla okruszka”, **Materiał pomocniczy nr 2** do wiersza Bursy na poziom gimnazjum: nagranie grupy „Dżem”, „Do kołyski”, **Materiał pomocniczy nr 3** do plakatu Olbińskiego na poziom SP: litografię R. Olbińskiego, **Materiał pomocniczy nr 4** do plakatu Olbińskiego na poziom gimnazjum: litografię R. Olbińskiego, **Materiał pomocniczy nr 5** do bajki Kołakowskiego dla SP: kadr z filmu M. Wojtyszko, **Materiał pomocniczy nr 6** do bajki Kołakowskiego dla gimnazjum: kadry z filmu M. Wojtyszko. Wszystkim uczestnikom **materiał pomocniczy nr 7**: szczegółowe wymagania z podstawy programowej. Wyświetl **slajd nr 31** i objaśnij zadanie: grupy stworzą scenariusze według schematu dla trzech tekstów kultury: wiersza A. Bursy, „Zgaśnij księżycu” dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum, plakatu R. Olbińskiego [„Cała Polska czyta dzieciom”] dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum, fragmentu bajki pt. „Piękna twarz” L. Kołakowskiego z tomu „13 bajek z królestwa Lajlonii dla dużych i małych” dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum. Wyświetl **slajd nr 32**, przypominając, że dobra lekcja to proces indywidualnego konstruowania wiedzy, dlatego powinna być spójnym projektem metodycznym, zaznacz, że z raportu IBE (badanie "Dydaktyka literatury i języka polskiego w gimnazjum w świetle nowej podstawy programowej") wynika, iż nauczyciele mają ciekawe pomysły na lekcje, ale nie zawsze radzą sobie ze spójnością planu lekcji. Poproś o wyznaczenie ról w grupach, ze względu na część praktyczną – prezentację scenariusza. Podsumuj – grupy otrzymały: tekst kultury, schemat scenariusza, materiał pomocniczy i wymagania z podstawy programowej wraz z objaśnieniem technik synektycznych. (30 minut)

13. Poproś grupy o prezentację scenariuszy. (5 minut każda grupa = 30 minut)

14. Skonfrontuj scenariusze z sugestiami metodycznymi – **slajdy 33-35**. Do skomentowania slajdów mogą być Ci pomocne **Materiały dla prowadzącego nr 1, 2 i 3** (w załącznikach). (10 minut)

15. Wyświetl **slajd nr 36** i objaśnij zadanie: stworzenie sylwetki odbiorcy różnych tekstów kultury na II i III etapie rozwoju. Rozdaj uczestnikom **Kartę pracy nr 4** i poproś o wykonanie zadania. Zaznacz, że zadanie ma charakter problemowy i dlatego polecenie

nie zawiera dodatkowych informacji. Podkreśl zalety zadania – jest konkluzją zajęć stworzoną przez uczestników. (10 minut)

16. Poproś chętne osoby o prezentację wyników pracy. (5 minut)

17. Podsumuj zajęcia. Wskaż bibliografię (5 minut)

Bibliografia

1. B. Chrzęstowska, *Przedmiot, podmiot i proces. Szkice z metodyki kształcenia polonistycznego*, Poznań 2009.
2. E. Jaskółowa, *Dlaczego warto uczyć interpretacji?*, Internet, [dostęp: 23.03.2015 r.], dostępny: http://www.postscriptum.us.edu.pl/pdf/ps2012_2_09.pdf.
3. W. Limont, *Synektyka a zdolności twórcze*, Internet, [dostęp: 23.03.2015 r.], dostępny: http://www.academia.edu/4069394/Synektyka_a_zdolno%C5%9Bci_tw%C3%B3rcze._Eksperymentalne_badania_stymulowania_rozwoju_zdolno%C5%9Bci_tw%C3%B3rczych_z_wykorzystaniem_aktywno%C5%9Bci_plastycznej.
4. D. Rajewicz, *Obraz na lekcji polskiego...*, „Język Polski w Gimnazjum”, 2014/2015, nr 4.
5. D. Rajewicz, *Matura 2015. Jak czytać obraz?*, „Język Polski w Liceum”, 2014.2015, nr 2.
6. D. Rajewicz, *Jak czytać rzeźbę?*, „Język Polski w Liceum”, 2014/2015, nr 3.
7. D. Rajewicz, *Jak czytać plakat?*, „Język Polski w Liceum”, 2014/2015, nr 4.
8. S. Wyśtouch, *Analiza strukturalno-semiotyczna*, [w:] *Metodyka literatury*, T. 2, wybór i opracowanie: J. Pachecka, A. Piątkowska, K. Sałkiewicz, Warszawa 2002, s. 158-163.
9. K. Rosner, *Hermeneutyczny model obcowania z tekstem literackim*, [w:] *Metodyka literatury*, T. 2, wybór i opracowanie: J. Pachecka, A. Piątkowska, K. Sałkiewicz, Warszawa 2002, s. 164-174.
10. G. Tomaszewska, *Zamknięcie w opozycjach. Studenckie prawki interpretacyjne na studiach licencjackich*, [w:] *Polonistyka dziś – kształcenie dla jutra*, T. 1, red. K. Biedrzycki, W. Bobiński, A. Janus-Sitarz, R. Przybylska, Kraków 2014, s. 206 - 2017.

Załączniki: karty pracy 1-4, materiały pomocnicze 3-7, materiały dla prowadzącego 1-3.

Karta pracy nr 1. Tekst kultury

A. Bursa, „Zgaśnij księżycu”

Z misiem w rączkach zasnęło dziecko

Miasto milczy jak tajemnica

Przyczajony za oknem zdradziecko

Zgaśnij zgaśnij księżycu!

Księżyc srebrne buduje mosty

Księżyc płacze zielonymi łzami

Księżyc jest tylko dla dorosłych

Zasłoń okno zasłoń okno mamo.

Z wież wysokich przez liście szpalerów

Na dorosłych zstępuje księżyc

Synek ma trzy lata dopiero

Jemu jeszcze nie wolno tęsknić.

Jeszcze będą burzliwe noce

Srebrne miasta dużo goryczy

Wstań mamusiu zasłoń okno kocem

Zgaśnij zgaśnij księżycu!

Karta pracy nr 1. Schemat scenariusza lekcji

Poziom edukacyjny:		
Temat lekcji:		
Cel ogólny:		
Cele operacyjne:	analiza	interpretacja
Przebieg lekcji	Zadanie ucznia	Podstawa programowa

Karta pracy nr 2. Tekst kultury

Rafał Olbiński, plakat [„Cała Polska czyta dzieciom”]

(http://www.um.poniatowa.pl/asp/en_start.asp?typ=13&sub=34&menu=35&artykul=1302&akcja=artykul; dostęp 24.04.2015 r.)

Karta pracy nr 2. Schemat scenariusza lekcji

Poziom edukacyjny:		
Temat lekcji:		
Cel ogólny:		
Cele operacyjne:	analiza	interpretacja
Przebieg lekcji	Zadanie ucznia	Podstawa programowa

Karta pracy nr 3. Tekst kultury

Leszek Kołakowski, „Piękna twarz” [„13 bajek z królestwa Lajlonii dla dużych i małych”]

Nino był czeladnikiem piekarskim, znanym ze swojej pięknej twarzy. Była to istotnie najpiękniejsza twarz w okolicy i wszystkie dziewczęta odwracały wzrok, kiedy Nino przechodził ulicą — tak przyciągała je piękna twarz młodego piekarza. Niestety, Nino pracował przy piecu, w wilgotnej i gorącej piekarni, to zaś, jak wiadomo, niedobrze wpływa na piękne twarze. Prócz tego miewał niekiedy zmartwienia, jak wszyscy ludzie, a wiadomo, że zmartwienia szkodzą piękności. W rezultacie Nino przeglądając się w lustrze stwierdzał ze smutkiem, że na pięknej twarzy życie zaczyna powoli żłobić swój ślad. Mimo to, była ona nadal niezwykle piękna i Nino rad był ustrzec to piękno przed złośliwością czasu. Wybrał się tedy do miasta Lipoli, gdzie sprzedawano specjalne kufereki do przechowywania twarzy. Kuferek taki był kosztowny i Nino musiał pożyczyć pieniądze od sąsiadów, aby za niego zapłacić. Uważał jednak, że sprawa jest na tyle ważna, iż warto się zadłużyć. Kupił tedy kuferek i schował swoją twarz w bezpiecznym schronieniu. Kuferek poza tym, że był drogi, miał jeszcze jedną wadę; trzeba go było stale nosić przy sobie i nie rozstawać się ani na chwilę, bo przecież gubiąc go, traciło się zarazem twarz. Ale Nino tak cenił sobie piękno swojej twarzy, że zdecydował się na tę niewygodę. Schował twarz i nosił kuferek bez przerwy ze sobą - do pracy, do spaceru i do spania. Coraz bardziej dbał o to, żeby twarz się nie zniszczyła. Przez pierwsze tygodnie wyjmował twarz ostrożnie z kufereka i ubierał ją w dni świąteczne. Ale zauważył niebawem, że również w dni świąteczne zdarzają się człowiekowi zmartwienia i kłopoty i twarz może ulec zniszczeniu. Postanowił tedy nie wyjmować jej z kufereka w ogóle i odtąd nikt już nie mógł oglądać pięknej twarzy Nino. Dziewczęta przestały na niego zwracać uwagę, bo Nino bez twarzy nie interesował ich wcale. Ludzie, którzy dawniej pokazywali sobie palcami jego piękną twarz, przechodzili teraz obojętnie obok człowieka bez twarzy. Nino zaś tak się lękał o swoją urodę, że przestał nawet zaglądać do kufereka, aby nie wystawiać pięknej twarzy na wilgoć, słońce czy wiatr. Mieszkańcy miasta zapomnieli niebawem, jak wygląda twarz pięknego Nino i on sam, ponieważ przestał zaglądać do kufereka, nie pamiętał już prawie, jak wygląda. Mimo to, niesłychanie był dumny, kiedy sobie przypominał, że jest najpiękniejszym młodzieńcem w okolicy. Był istotnie najpiękniejszy, ale nikt tego nie mógł zobaczyć na własne oczy. Pewien znany uczoney

lailoński imieniem Kru przejeżdżał kiedyś przez miasteczko i złe pogody zmusiły go do zatrzymania się na kilka dni w miejscowej oberży. Dowiedział się z rozmów gości o wypadku Nino i zapragnął go poznać. Udał się przeto do domku, gdzie mieszkał piękny młodzieniec i wdał się z nim w rozmowę. — Mówią — zagadnął Kru - że jesteś najpiękniejszym chłopcem w okolicy.

— To prawda - powiedział Nino. — Czy mógłbyś mi tego dowieść? — Owszem mógłbym - powiedział Nino. Zaraz jednak przyszło mu do głowy, że musiałby w tym celu ubrać swoją twarz i wyciągnąć ją z kuferka; tymczasem wiatr i kurz mogłyby uszkodzić piękne oblicze. Dodał więc szybko: mógłbym, ale nie chcę, ponieważ mam twarz schowaną. — Więc wyjmij ją ze schowka i pokaż. — Nie mogę, bo mogłaby się zniszczyć. Muszę oszczędzać swoją twarz. — A dlaczego właściwie nie używasz swojej twarzy? — Żeby ją mieć dłużej niezniszczoną. — To znaczy, że w przyszłości będziesz jej używał? Nino zamyślił się. Właściwie nie rozważał dotąd tej sprawy dokładnie. Sądził, że musi oszczędzać twarz, ale nie wiedział jasno, czy w przyszłości będzie ją jeszcze kiedyś nakładał: „Nie wiem — powiedział. — Właściwie nie wiem, po co miałbym jej używać. Doświadczenie moje mnie uczy, że można doskonale żyć bez twarzy”. — Owszem, można — potwierdził uczony Kra. — Wielu ludzi żyło bez twarzy. Ale czy tak żyje się lepiej? — No, nie - odparł Nino. - Ale twarz się nie niszczy. — Więc zachowujesz ją jednak na przyszłość? — Chcę, żeby była wiecznie piękna. — Dla kogo? — Dla nikogo. W ogóle żeby była piękna. — Boję się — powiedział Kru - że chciałbyś rzeczy niemożliwej. To powiedziawszy, pożegnał się z Nino i odszedł litościwie, kiwając głową.

Karta pracy nr 3. Schemat scenariusza lekcji

Poziom edukacyjny:		
Temat lekcji:		
Cel ogólny:		
Cele operacyjne:	analiza	interpretacja
Przebieg lekcji	Zadanie ucznia	Podstawa programowa

Karta pracy nr 4

Sylwetka odbiorcy tekstów kultury (szkoła podstawowa, gimnazjum)

szkoła podstawowa

Wie

Wyraża

Wykonuje

gimnazjum

Wie

Wyraża

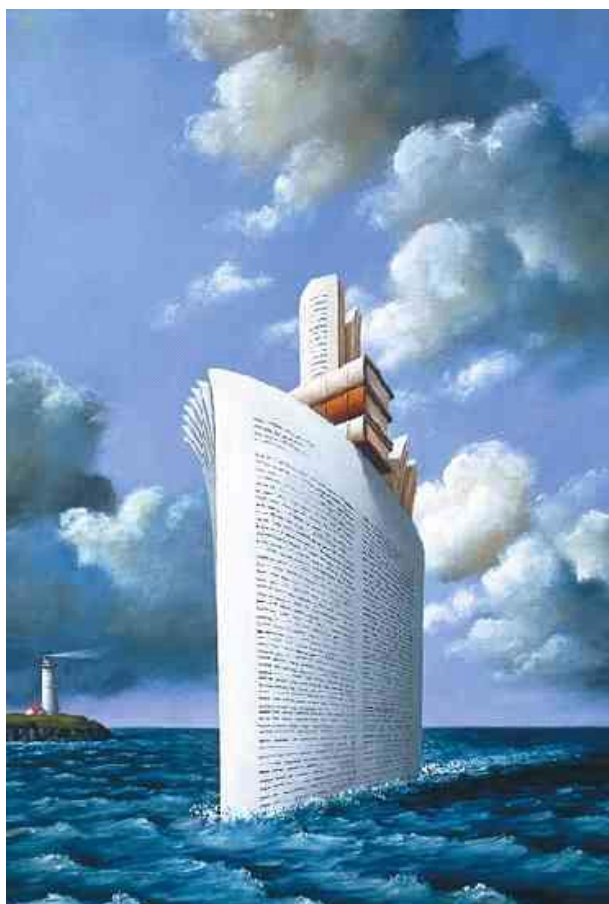
Wykonuje

Materiał pomocniczy nr 3 (kontekst do plakatu Olbińskiego), szkoła podstawowa

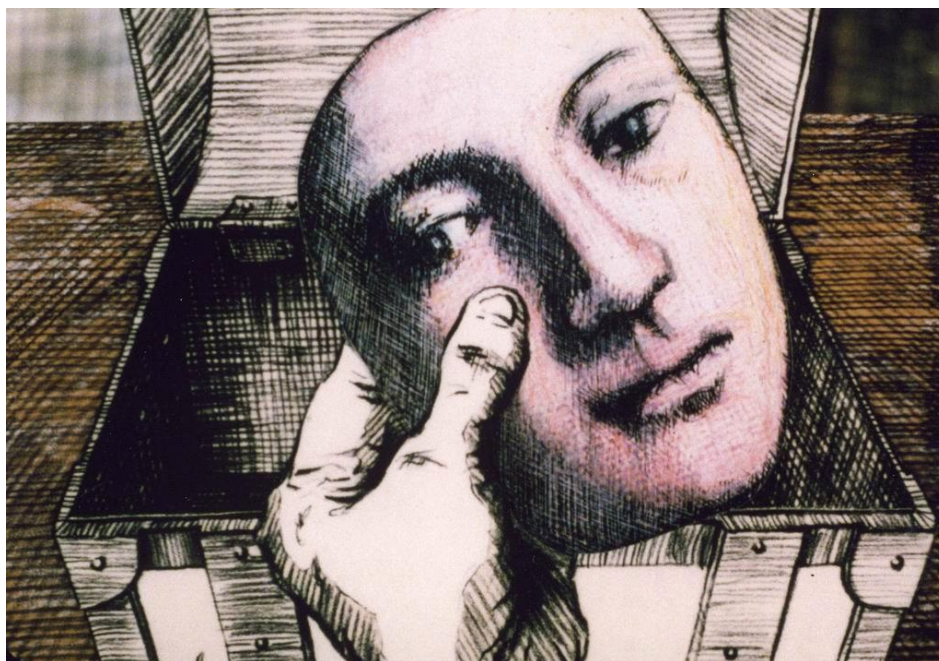
Rafał Olbiński, litografia (<https://www.galeriagrafikiiplakatu.pl/pl/grafiki-i-inne-prace/55/Rafal-Olbinski/6489/bez-tytulu/?&imgpos=-800>; dostęp 24.04.2015 r.)

Materiał pomocniczy nr 4 (kontekst do plakatu Olbińskiego), gimnazjum

Rafał Olbiński, litografia (<https://www.galeriagrafikiplakatu.pl/pl/grafiki-i-inne-prace/55/Rafal-Olbinski/634/bez-tytulu/?&imgpos=-5.5833282470703125>; dostęp 24.04.2015 r.)

Materiał pomocniczy nr 5 (kontekst do bajki Kołakowskiego), szkoła podstawowa

Kadr z filmu „Piękna twarz”, reż. Maciej Wojtyzsko (<http://tvsfa.com/index.php/piekna-twarz/>;
dostęp 24.04.2015 r.)

Materiał pomocniczy nr 6 (kontekst do bajki Kołakowskiego), gimnazjum

Kadr z filmu „Piękna twarz”, reż. Maciej Wojtyszko (<http://tvsfa.com/index.php/piekna-twarz/>;
dostęp 24.04.2015 r.)

Materiał pomocniczy nr 7: podstawa programowa – wymagania w zakresie odbioru i interpretacji tekstów kultury

Szkoła podstawowa, klasy IV-VI	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
<p>Wymagania ogólne I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Uczeń rozwija sprawność uważnego słuchania, czytania głośnego i cichego oraz umiejętność rozumienia znaczeń dosłownych i prostych znaczeń przenośnych; zdobywa świadomość języka jako wartościowego i wielofunkcyjnego narzędzia komunikacji, rozwija umiejętność poszukiwania interesujących go wiadomości, a także ich porządkowania oraz poznawania dzieł sztuki; uczy się rozpoznawać różne teksty kultury, w tym użytkowe, oraz stosować odpowiednie sposoby ich odbioru. II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń poznaje teksty kultury odpowiednie dla stopnia rozwoju emocjonalnego i intelektualnego; rozpoznaje ich konwencje gatunkowe; uczy się je odbierać świadomie i refleksyjnie; kształtuje świadomość istnienia w tekście znaczeń ukrytych; rozwija zainteresowania różnymi dziedzinami kultury; poznaje specyfikę literackich i pozaliterackich sposobów wypowiedzi artystycznej; w kontakcie z dziełami kultury kształtuje hierarchię wartości, swoją wrażliwość, gust estetyczny, poczucie własnej tożsamości i postawę patriotyczną</p>	<p>Wymagania ogólne I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Uczeń samodzielnie dociera do informacji; rozumie komunikaty o coraz bardziej skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; krytycznie ocenia zawartość komunikatów. II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń doskonali sprawność analizy i interpretacji tekstów kultury; zyskuje nowe narzędzia, dzięki którym jego lektura jest coraz dojrzsza, bardziej świadoma i samodzielna; poznaje nowe gatunki i konwencje literackie; wykorzystuje poznane pojęcia w refleksji o literaturze i wartościach; czyta teksty kultury odpowiadające charakterystycznej dla tego wieku wrażliwości – z zakresu literatury młodzieżowej i popularnej; stopniowo zaczyna poznawać dzieła klasyczne ważne dla kultury polskiej i światowej.</p>	<p>Wymagania ogólne I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. Uczeń rozumie teksty o skomplikowanej budowie; dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; ma świadomość kryteriów poprawności językowej. II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; poznaje niezbędne dla lektury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; odczytuje rozmaite sensy dzieła; dokonuje interpretacji porównawczej.</p>
<p>Treści nauczania – wymagania szczegółowe I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych</p>	<p>Treści nauczania – wymagania szczegółowe I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych</p>	<p>Treści nauczania – wymagania szczegółowe I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych</p>

w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie. Uczeń:

- 1) sprawnie czyta teksty głośno i cicho;
- 2) określa **temat i główną myśl tekstu**;
- 3) identyfikuje **nadawcę i odbiorcę** wypowiedzi (autora, narratora, czytelnika, słuchacza);
- 4) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, literacki, reklamowy;
- 5) rozpoznaje formy gatunkowe (zaproszenie, życzenia i gratulacje, zawiadomienie i ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis);
- 6) odróżnia zawarte w tekście **informacje ważne od informacji drugorzędnych**;
- 7) wyszukuje w tekście **informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte)**;
- 8) rozumie **dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi**;
- 9) **wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście** (w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz);
- 10) dostrzega relacje między częściami składowymi wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity).

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Wstępne rozpoznanie. Uczeń:

- 1) **nazywa swoje reakcje** czytelnicze (np. wrażenia, emocje);
- 2) konfrontuje sytuację bohaterów z **własnymi** doświadczeniami;
- 3) wyraża **swój** stosunek do postaci.

w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie. Uczeń:

- 1) odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych – rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie;
- 2) wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;
- 3) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
- 4) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 5) rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem;
- 6) rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;
- 7) rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację);
- 8) dostrzega w wypowiedzi ewentualne przejawy agresji i manipulacji;
- 9) rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski;
- 10) rozróżnia gatunki publicystyczne prasowe, radiowe i telewizyjne (artykuł, wywiad, reportaż);
- 11) czerpie dodatkowe informacje z przypisu.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1. Wstępne rozpoznanie. Uczeń:

- 1) opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;
- 2) rozpoznaje problematykę utworu.

2. Analiza. Uczeń:

- 1) przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;

w nich informacji.

- 1) odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie, odróżnia znaczenie realne i etymologiczne) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości;
- 2) rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), politycznych (przemówienie) i popularnonaukowych; wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte;
- 3) rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu;
- 4) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, rozpoznaje zastosowane w nim środki językowe i ich funkcje w tekście;
- 5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia;
- 6) rozróżnia w dialogu odpowiedzi właściwe i unikowe;
- 7) rozpoznaje w wypowiedzi ironię, objaśnia jej mechanizm i funkcję;
- 8) rozpoznaje pytania podchwytliwe i sugerujące odpowiedź;
- 9) rozpoznaje manipulację językową w tekstach reklamowych, w języku polityków i dziennikarzy.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

2. Analiza. Uczeń:

- 1) dostrzega swoistość artystyczną dzieła;
- 2) odróżnia fikcję artystyczną od rzeczywistości;
- 3) odróżnia realizm od fantastyki;
- 4) rozpoznaje w tekście literackim: **porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy i objaśnia ich rolę;**
- 5) rozpoznaje: **wers, zwrotkę (strofę), rym, rytm, refren; odróżnia wiersz rymowany i nierymowany (biały);**
- 6) wyodrębnia elementy składające się na widowisko teatralne (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty);
- 7) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska);
- 8) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa);
- 9) omawia akcję, wyodrębnia wątki i wydarzenia;
- 10) charakteryzuje i ocenia bohaterów;
- 11) identyfikuje: opowiadanie, powieść, baśń, legendę, mit, bajkę, fraszkę, wiersz, przysłowie, komiks.

3. Interpretacja. Uczeń:

- 1) odbiera teksty kultury na **poziomie dosłownym i przenośnym;**
- 2) objaśnia morał bajki oraz samodzielnie formułuje przesłanie baśni.

- 4. Wartości i wartościowanie.** Uczeń odczytuje wartości pozytywne i ich przeciwieństwa wpisane w teksty kultury

- 2) charakteryzuje postać mówiącą w utworze;
- 3) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze;
- 4) wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, archaizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rymu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych);
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, podtytułu, motto, apostrofy, puenty, punktu kulminacyjnego);
- 6) przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat);
- 7) rozpoznaje czytany utwór jako: przypowieść, pamiętnik, dziennik, komedię, dramat (gatunek), tragedię, balladę, nowelę, hymn, powieść historyczną;
- 8) rozpoznaje odmiany gatunkowe literatury popularnej: powieść lub opowiadanie obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy;
- 9) wskazuje elementy dramatu, takie jak: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog;
- 10) znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych; wskazuje przykłady mieszania gatunków;
- 11) uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki

1. Wstępne rozpoznanie. Uczeń:

- 1) prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki;
- 2) określa problematykę utworu;
- 3) rozpoznaje konwencję literacką (stałe pojawiające się danego literackiego rozwiązania w obrębie pewnego historycznie określonego zbioru utworów).
1) wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje (poznane wcześniej, a ponadto: oksymorony, synekdochy, hiperbole, elipsy, paralelizmy) oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii) i określa ich funkcje;
- 2) dostrzega w czytanych utworach cechy charakterystyczne określonej epoki (średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, współczesność);
- 3) analizując teksty dawne, dostrzega różnice językowe (fonetyczne, leksykalne) wynikające ze zmian historycznych;
- 4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja);
- 5) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty (dostrzega cechy wspólne i różne).

3. Interpretacja. Uczeń:

- 1) wykorzystuje w interpretacji elementy

<p>(np. przyjaźń – wrogość, miłość – nienawiść, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada).</p>	<p>audiowizualne.</p> <p>3. Interpretacja. Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; 2) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; 3) interpretuje głosowo wybrane utwory literackie (recytowane w całości lub we fragmentach). <p>4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach; 2) omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; 3) dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość. 	<p>znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa-klucze, wyznaczniki kompozycji);</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne); 3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich; 4) odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu.
--	--	--

Na podstawie: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2012 r., poz. 977), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2014 r., poz. 803).

Materiał dla prowadzącego nr 1 (A. Bursa, „Zgaśnij księżycu”)

Lp.	Model odbioru	Szkoła podstawowa, klasy IV-VI			Gimnazjum		
		Cel	Zadanie	Czynność	Cel	Zadanie	Czynność
1.	<p>- hermeneutyczny, nowy (H-G. Gadamer, P. Ricoeur – dzieło jest doświadczeniem, które zmienia osobę):</p> <p>- co ma zmienić wiersz ze względu na swoje cechy;</p> <p>- elementy modelu strukturalistyczno-semiotycznego (R. Jakobson, R. Barthes):</p> <p>- co ma uczeń nazwać w zakresie analizy,</p> <p>- jakie związki między elementami ma ustalić,</p> <p>- jakie znaki kultury (symbole) ma odczytać</p>	<p>- przełamywanie obcości dzieła,</p> <p>- rozpoznanie doznań odbiorcy jako warunek wejścia w grę komunikacyjną,</p>	<p>1. Jaki jest, Twoim zdaniem, wiersz „Zgaśnij księżycu”?</p>	<p>- zgromadzenie słownictwa na podstawie wrażeń (wszystkie spostrzeżenia dzieci są ważne): smutny, groźny, nastrojowy, mroczny, straszny, tajemniczy, wzruszający, pełen napięcia, przygnębiający, trudny, niejasny, zawity, pesymistyczny, przykry, zagadkowy, ponury, zły</p>	<p>- przełamywanie obcości dzieła,</p> <p>- dostosowanie stylu odbioru do tekstu kultury</p> <p>- odczytanie rozmaitych sensów tekstu kultury</p>	<p>1. Zaproponuj wprowadzenie do tekstu znaków interpunkcyjnych tak, żeby objaśnić sens wiersza.</p>	<p>- recytacja (ważne są wszystkie warianty, także zakresy kwestii wypowiedzianych przez postacie):</p> <p>- dziecko formułuje prośby do mamy, mamusi, do księżycy</p> <p>- obserwator mówi do księżycy, mamy, mamusi,</p> <p>- sytuacja nie jest jednoznaczna,</p> <p>- wiersz jest otwarty na interpretację, choć zasadniczo sens nie zmienia się – zostaje kontrast – dzieciństwo, czas niewinności, potrzeby bezpieczeństwa – dorosłość – czas odpowiedzialności za dziecko, ważna jest jednak świadomość dorosłego</p> <p>- jest ciężarem, ogranicza możliwości,</p>

							została ukształtowana przez doświadczenia życiowe, myśli związane z przeszłością i przyszłością są pesymistyczne
	- analiza immanentnych cech tekstu kultury, - dostosowanie stylu odbioru do tekstu kultury	2. Dlaczego użyłaś/użyłeś takiego/takich określeń? W odpowiedzi wykorzystaj tekst.	- wymienianie spostrzeżeń: dziecko ma trzy lata, boi się księżycy, księżyc czai się, jest zdradziecki, księżyc płacze, jest groźny nawet dla dorosłych, kiedy <i>zstępuje</i> na nich, ma nad nimi władzę, jest silniejszy, wywołuje niepokój, strach, miasto milczy – jest nieznane, obce, panuje noc – dziecko boi się zostać samo w pokoju, w nocy pojawiają się duchy, koszmary, rodzi się strach, zaczyna działać wyobraźnia, przyszłość będzie burzliwa, gorzka, w wierszu nie ma dobrego rozwiązania, tekst kończy się pesymistycznie	- analiza immanentnych cech tekstu kultury, - dostosowanie stylu odbioru do tekstu kultury, - odczytanie wartości	2. Opisz wykreowany przez poetę świat, wyjaśniając znaczenie i funkcję użytych przez poetę środków stylistycznych.	- gromadzenie spostrzeżeń: dwa światy – pokój dziecka i rzeczywistość za oknem, - pokój dziecka - miś w rączkach, synek, mamusia – zdrobnienia, świat bezpieczny, dobry, - rzeczywistość za oknem – zła, tajemnicza, nieodgadniona: porównanie, apostrofa, personifikacja, metafora obrazowa (wizyjna), paralelizmy (powtórzenie, anafora), - zjawiska fonetyczne – nagromadzenie wyrazów ze spółgłoskami syczącymi i szeleszczącymi, współgrają z rytmem	

							<p>kołysankowym, - funkcja: dostarczenie informacji o obserwatorze, być może jego widzenie świata coś ukształtowało, jakieś doświadczenie życiowe, - pesymistyczny obraz jako środek perswazji – wywarcia wpływu na matkę, która powinna chronić swoje dziecko, - środek perswazji – dorośli powinni czuwać nad bezpieczeństwem dziecka, - obrazom towarzyszy powtórzenie jako element konstrukcyjny, powtórzenie kończy tekst, zawieszają sytuację liryczną, nie ma rozwiązania, wprowadzenie niepokoju, dyskomfortu, napięcia</p>
		- przełamywanie obcości, rozpoznanie doznań odbiorców jako	3. Podział na grupy. Każdy uczeń otrzymuje kartkę z	- gromadzenie pomysłów (np. zawieszenie kartek na tablicy podzielonej na dwie części): - pokój dziecka – kolory ciepłe, pastelowe, jasne,	- analiza immanentnych cech tekstu kultury, - dostosowanie stylu odbioru do	3. Jaki efekt osiągnął poeta, stosując w obrazach środki stylistyczne?	- gromadzenie spostrzeżeń: - stworzenie kontrastu między bezpiecznym, sielskim dzieciństwem i

	warunek wejścia w grę komunikacyjną, – odczytanie wartości	trzy kwadratami. Gr I: używając trzech kolorów, zilustruj pokój dziecka. Gr. II: używając trzech kolorów, zilustruj świat za oknem. Wyjaśnij swoją propozycję.	- rzeczywistość za oknem: kolory zimne, ponure, ciemne - odczytanie kontrastu: pokój dziecka – bezpieczeństwo, dobro, miłość, świat za oknem: zagrożenie, strach, tajemnica, - można „dopasować” do kolorów słownictwo z wiersza, - można nadać zbiorom tytuły: dzieciństwo, dorosłość, dobry, zły - można umieścić na tablicy rysunek mostu i kontynuować wątek przejścia od dzieciństwa do dorosłości	tekstu kultury - odczytanie rozmaitych sensów tekstu kultury		złą, niepokojącą dorosłością, - napięcie dramatyczne związane z bezradnością dorosłego, - pogłębienie wizerunku dorosłego, obarczonego przeszłością i wiedzą na temat rzeczywistości, przyszłości dziecka, - świadomość dorosłego jako ważny element interpretacji – tekst nie pokazuje uproszczonej wizji świata
	- analiza immanentnych cech tekstu kultury	4. Przeczytaj wiersz i powiedz, ile postaci można w nim znaleźć?	- wymienianie spostrzeżeń: - dziecko, mamusia, ktoś – być może ojciec, być może obserwator	- analiza immanentnych cech tekstu kultury	4. Czy świąty: dziecka i dorosłych są w wierszu rozdzielone?	- gromadzenie spostrzeżeń: - nie, bo księżyc buduje mosty – most symbolizuje nieuchronne przejście dziecka do dorosłości, - most jako droga do dorosłości, niepewność, iluzja, złowrogie światło

							księżycyca, brak pewności, - w wierszu nie ma dobrego rozwiązania, np. dorosły przeprowadzi dziecko przez most, - ludzkie życie determinuje upływ czasu i nabieranie świadomości, która staje się ciężarem
	- analiza immanentnych cech tekstu kultury	5. Podziel tekst na role i odczytaj swoją propozycję.	- recytacja (ważne są wszystkie warianty, także zakresy kwestii wypowiedzianych przez postacie): - obserwator mówi do księżycyca, mamy, mamusi, - dziecko formułuje prośby do mamy, mamusi, do księżycyca	- analiza immanentnych cech tekstu kultury, - odczytanie rozmaitych sensów tekstu kultury	5. Czego nie ma w tekście i w jaki sposób ten brak wpływa na odbiór wiersza?	- gromadzenie spostrzeżeń: - nie wiemy, czy prośba została spełniona, czy mama zasłoni księżycyca, - brak dobrej wizji przyszłości, - nie wiemy, co budzi lęk obserwatora (być może ojca) – jakies przeżycia z przeszłości, coś, co utracił bezpowrotnie, coś, co go rozczarowało, coś, co go niepokoi, - ponawianie prośby zwiększa napięcie dramatyczne – jest dominantą konstrukcyjną,	

							- tekst jest otwarty na interpretacje
		- analiza immanentnych cech tekstu kultury, - rozpoznawanie znaczeń dosłownych i metaforycznych, - dostosowanie stylu odbioru do tekstu kultury	6. Czy można zgasić księżyc?	- wymienianie spostrzeżeń: - nie można, ale dorośli/dorośli chce/chcą uchronić, ocalić swoje dziecko, - nie można, ale księżyc jest zły, dlatego dorośli chcą go zasłonić, żeby choć na jakiś czas uchronić swoje dziecko przed niebezpiecznym, złowrogim światem, - nie można i nawet dorośli boją się księżycy, który jest za oknem, w złym, niebezpiecznym świecie, - nie można, ale dorośli chcą teraz zapanować nad złym księżycem, - nie można, dorośli są bezsilni, ale chcą tak jak umieją ochronić swoje dziecko, - nie można, ale dorośli chcą zapanować na sytuacją i na chwilę usunąć zagrożenie, ponieważ dziecko teraz nie poradzi sobie w złej rzeczywistości	- odczytanie rozmaitych sensów tekstu kultury	6. Z czyjej perspektywy - dorosłego czy dziecka sens wiersza wydaje Ci się ważniejszy?	- gromadzenie spostrzeżeń: - jeśli przyjąć, że sens wiersza dotyczy dziecka, któremu dorośli powinni zapewnić szczęśliwe dzieciństwo, mielibyśmy do czynienia z przykładem świata harmonijnego, takiego, jaki powinien być, - dziecięcy pokój to azyl, dorosły jest strażnikiem, opiekunem dziecka, panuje porządek, - jeśli przyjąć, że istotniejsza jest perspektywa dorosłego, który zna swoją przeszłość, cierpi z powodu jakichś doświadczeń życiowych, mamy do czynienia ze światem niepokojącym, pełnym niepewności, ponieważ dorosły jest bezradny, tworzy tylko iluzję

							dzieciństwa, w rzeczywistości jest bezsilny i wie o tym
2.	skojarzenia synektyczne Rodzaje analogii: - analogie bezpośrednie - związki obiektów, ich cech lub funkcji, z najbliższego otoczenia, - analogia symboliczna – związki problemu wyrażonego znakiem – symbolem, - analogia personalna (antropomorficzna) – związki oparte na osobistej identyfikacji z badanymi elementami, osobistych	- rozpoznawanie znaczeń dosłownych i metaforycznych, - umieszczenie znaczeń wyrazów wśród znaków kultury	1. Co mają wspólnego: dzieciństwo i dorosłość	- gromadzenie skojarzeń (mapa mentalna, konieczny etap poszukiwania związków): dzieciństwo – etap życia, młodość, naiwność, niewinność, brak doświadczenia, słabość, bezradność, zabawa, szczęście, radość, niesamodzielność, niedojrzałość, potrzeba opieki, pomocy, beztraska, chodzenie do szkoły, dorosłość – etap życia, dojrzałość, doświadczenie, mądrość, powaga, siła, odpowiedzialność za siebie i innych, rozwaga, rozsądek, praca zawodowa, roztropność, podejmowanie decyzji	- rozpoznawanie znaczeń dosłownych i metaforycznych, - umieszczenie znaczeń wyrazów wśród znaków kultury	1. Co mają wspólnego: most i labirynt?	- gromadzenie skojarzeń (mapa mentalna, konieczny etap poszukiwania związków): most – rodzaj budowli, konstrukcja, umożliwia pokonanie przeszkody, przejście, łącznik, droga na drugi brzeg, ponad przepaścią, labirynt – skomplikowana budowla, złożona z wielu korytarzy, coś zawikłanego, błędne koło, można w nim zabłądzić, pułapka, poplątana droga, sytuacja bez wyjścia

doznaniach, - analogia fantastyczna (wyobrażeniową) – nieskrępowana, oparta na fantazjowaniu.						
---	--	--	--	--	--	--

Materiał dla prowadzącego nr 2 (R. Olbiński, [„Cała Polska czyta dzieciom”])

Lp.	Model odbioru	Szkoła podstawowa klasy IV-VI			Gimnazjum		
		Cel	Zadanie	Czynność	Cel	Zadanie	Czynność
1.	<ul style="list-style-type: none"> - hermeneutyczny, nowy (H-G. Gadamer, P. Ricoeur – dzieło jest doświadczeniem, które zmienia osobę): - co ma zmienić wiersz ze względu na swoje cechy; - elementy modelu strukturalistyczno-semiotycznego (R. Jakobson, R. Barthes): - co ma uczeń nazwać w zakresie analizy, - jakie związki między elementami ma ustalić, - jakie znaki kultury (symbole) ma odczytać 	<ul style="list-style-type: none"> - przełamywanie obcości dzieła, - rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek wejścia w grę komunikacyjną 	<p>1. Jaki jest, Twoim zdaniem, obraz?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zgromadzenie słownictwa na podstawie wrażeń (wszystkie wrażenia uczniów są ważne), np. ładny, brzydki, dziwny, dziwaczny, magiczny, niezrozumiały, niesamowity, niezwykły, zagadkowy, baśniowy, nierealny, fantastyczny, absurdalny, niepodobny do rzeczywistości, powstał z wyobraźni, niemożliwy, nielogiczny, abstrakcyjny, irracjonalny, nonsensowny, magiczny, fantazyjny, przypomina sen, powstał z wyobraźni, z fantazji, niespotykany, inny niż rzeczywistość, urojony, zwariowany, odlotowy (Freud nazywał surrealistów <i>odlotowcami od rzeczywistości</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - przełamywanie obcości, - bogacenie odbioru na tle tradycji 	<p>1. Czy plakat Rafała Olbińskiego jest, Twoim zdaniem, reklamą?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zgromadzenie słownictwa na podstawie doświadczeń kulturowych, np. plakat jest podobny do innych tego rodzaju przekazów, np. plakatów filmowych, reklamowych: zawiera hasło i obraz, tekst i grafikę, powstał ze względu na określony cel, ma na celu promowanie czegoś, ma przyciągać uwagę, ma oddziaływać na odbiorcę, zachęca wprost (pełni funkcję perswazyjną), ukazuje lepszy świat; plakat nie jest reklamą, ponieważ nie zawiera nachalnej zachęty, wygórowanej obietnicy, dominuje funkcja informacyjna, społeczna nad komercyjną, plakat jest dziełem sztuki, ponieważ artysta zaproponował własne spojrzenie na „produkt” – czytanie dzieciom, plakat nie jest tak

							oczywisty jak reklamy, odczytanie plakatu wymaga wysiłku, odbiorca sam interpretuje plakat, interpretacje mogą być różne
		- wyszukiwanie informacji i argumentacja jako wstęp do analizy tekstu kultury, nazywania relacji między elementami	2. Dlaczego użyłaś/użyłeś takiego/takich określeń?	- wymienianie spostrzeżeń: motyl nie ma głowy, w tym miejscu znajduje się książka, motyl ma skrzydła, na których widać jasne niebo i rajski ogród/dżunglę z egzotycznymi roślinami i papugami, do książki prowadzi drabina, po której można dostać się do otwartej książki, strony otwartej książki przypominają rozpięte skrzydła motyla, motyl przypomina statek kosmiczny, który zawisł na niebie i można do niego wejść po drabinie	- wyszukiwanie informacji ze względu na ich funkcję, - dostosowanie stylu odbioru do tekstu kultury o skomplikowanej budowie - odczytanie sensów tekstu kultury	2. Wyjaśnij, jak autor plakatu połączył hasło z pozostałymi elementami?	- wymienianie spostrzeżeń: plakat zawiera hasło napisane kolorowymi literami, krój czcionki przypomina pismo dziecięce, w jedną z liter autor wkomponował księżyc, nie zakłócając naturalnego porządku – księżyc jest na niebie, kolorystyka nieba wskazuje porę – noc, hasło zawiera personifikację, obraz jest nową formą przedstawienia hasła, nową metaforą, wyrażoną innymi środkami – motyl, drabina, droga, pusta ziemia to także metafory, - plakat łączy dwa kody: werbalny i ikoniczny
		- przełamywanie obcości dzieła, rozpoznanie doznań odbiorców jako	3. Co, Twoim zdaniem, jest na obrazie najważniejsze i dlaczego?	- wyszukiwanie informacji ważnych dla odbiorcy, np. hasło zachęcające do czytania dzieciom przez rodziców, motyl, ponieważ..., książka, ponieważ...,	- przełamywanie obcości, rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek	3. Wyobraź sobie, że plakat nie zawiera hasła. Co można by	- gromadzenie spostrzeżeń: symbole i związki między nimi, elementy są powiązane, można „opowiedzieć” obraz,

		warunek wejścia w grę komunikacyjną, - rozpoznawanie znaków kultury		napis, ponieważ... (podoba mi się, jest kolorowy, ładny)	wejścia w grę komunikacyjną	powiedzieć o samym obrazie?	dorosły zaprasza dziecko, książka jest w centrum, związki – drabina – droga do świata literatury, wstępowanie, książka – jasna, otwarta, związek między motylem i czytaniem – piękno, ulotność, wolność, przygoda, poznanie czegoś nowego, związek przestrzeni z książką - pusta ziemia, kręta droga do nikąd, skrzydła motyla rozjaśniające noc, kolorystyka - noc, dzień, dziecko przed wyborem
		- umiejscowienie plakatu w znanym odbiorcy kontekście, wstęp do tworzenia relacji między elementami jako warunek analizy immanentnych cech tekstu kultury	4. Jaką rolę odgrywają na obrazie postacie ludzkie?	- wymienianie elementów: - są na pierwszym planie, rekonstrukcja „akcji”: bohaterowie, dorosły, dziecko, dorosły patrzy na dziecko z książką, stoi bliżej drabiny, dziecko z książką w ręku, stoi dalej od drabiny, drabina – prowadzi do otwartej książki; rekonstrukcja „akcji” cz. 1, np. gdzie spotkali się dorosły i dziecko: na drodze, pod drabiną, co będzie się działo z bohaterami: dorosły zaprasza dziecko do wejścia na drabinę prowadzącą	- umiejscowienie tekstu kultury w kontekście kulturowym, - analiza immanentnych cech tekstu kultury, - dostosowanie stylu odbioru do tekstu kultury o skomplikowanej budowie, - odczytanie	4. Na podstawie plakatu R. Olbińskiego dokończ zdania: czytelnik jest jak, świat literatury jest jak, czytanie jest jak...	gromadzenie skojarzeń: - czytelnik jest jak ktoś, kto przebywa drogę, przynosi się do innego świata, pokonuje dystans od ciemności – niewiedza, do jasności – wiedzy, od pustki do świata pełnego, pięknego, - czytanie jest jak przejście od ciemności do jasności – od niewiedzy do wiedzy, - świat literatury jest jak tajemnica, przygoda,

				do książki, dziecko może pójść pustą drogą, bez książek, rekonstrukcja „akcji” część 2: w jakich okolicznościach dorosły będzie czytał dziecku książkę: niebo – noc, księżyc w wyrazie „czyta” – dorosły będzie czytał dziecku książkę wieczorem, np. przed snem, motyl – jest nieruchomy, ma skrzydła, nie ma głowy, nie ma tułowia, w tym miejscu znajduje się otwarta książka, skrzydła podzielone na części – górna część - jasne niebo, dolna - rajski ogród, dżungla, egzotyczne kwiaty, papugi, tygrys	rozmaitych sensów tekstu kultury		oderwanie od rzeczywistości, - wejście do literatury – wejście do piękniejszego świata
	- umiejscowienie tekstu kultury w kontekście kulturowym, - odczytywanie znaków kultury	5. Co zmieni się w życiu bohaterów, kiedy będą czytali książkę?	- gromadzenie spostrzeżeń: razem przeżyją przygody, wejdą do innego świata, wejdą do świata książki, opuszczą pustą ziemię i zejną z krętej drogi, która prowadzi do nikąd, poznają nowe rzeczy, ich życie będzie ciekawe, kolorowe	- krytyczna ocena zawartości tekstu kultury, - analiza immanentnych cech tekstu kultury, - dostosowanie stylu odbioru do tekstu kultury o skomplikowanej budowie, - propozycja odczytania tekstu kultury	5. Jeden ze znawców plakatu powiedział: „Plakat jest obrazem do czytania”. Jak rozumiesz słowa Henryka Tomaszewskiego w kontekście dzieła Rafała Olbińskiego?	- gromadzenie opinii: odbiorca wykonuje dwie czynności – czyta hasło, a później ogląda obraz, ustala związki hasła z obrazem, każdy może odebrać obraz inaczej, tak jak inaczej odbieramy książki, odczytać obraz to nazwać, co się na nim znajduje i odpowiedzieć na pytanie, co znaczą obrazy, jakie są związki między elementami, nazywanie słowami obrazów,	

					(przygotowanie do formułowania tezy interpretacyjnej), - operowanie pojęciami abstrakcyjnymi, uogólnieniami potrzebnymi w interpretacji		porządkowanie obrazów przez odbiorcę, żeby przeczytać obraz, trzeba zwrócić uwagę na kształt, kolor, usytuowanie na obrazie, kompozycję, relacje między ikonami, czytanie obrazu to kojarzenie ikon ze słowami, można odczytać obraz dosłownie i można odczytać ich znaczenie metaforyczne, w czytaniu obrazu ważne są wiedza i doświadczenie odbiorcy, brak wiedzy uniemożliwia często czytanie obrazów, nie wiemy, z czym połączyć obraz, z jakimi słowami, czytanie obrazu to odgadnięcie zaszyfrowanej informacji, oglądanie i mówienie
		- analiza immanentnych cech tekstu kultury, - rozpoznawanie znaczeń dosłownych i metaforycznych, - dostosowanie	6. Dlaczego książka znajduje się na tle motyla?	gromadzenie spostrzeżeń: - motyl ma rozłożone skrzydła, książka jest otwarta, - w książce może być mowa o dżungli, motyl może żyć w takim ogrodzie, - książka jest biała, część skrzydeł motyla jest biała, - motyl jest piękny, książka może	- odczytanie rozmaitych sensów tekstu kultury - rozpoznawanie konwencji	6. Dlaczego R. Olbiński nie zaproponował zwykłego plakatu reklamowego?	- gromadzenie argumentów: ze względu na temat, nie chodziło tylko o akcję czytania, autor plakatu posłużył się środkami poetyckimi, aby odbiorca tworzył własne wyobrażenie o literaturze, czytelniku i czytaniu,

		stylu odbioru do tekstu kultury		być piękna			konwencja snu współgra z intencją autora, czytanie rozwija wyobraźnię, fantazję, daje możliwość przeżywania nowych emocji
2.	skojarzenia synektyczne Rodzaje analogii: - analogie bezpośrednie - związki obiektów, ich cech lub funkcji, z najbliższego otoczenia, - analogia symboliczna – związki problemu wyrażonego znakiem – symbolem, - analogia personalna (antropomorficzna) – związki oparte na osobistej identyfikacji z badanymi elementami, osobistych doznaniach, - analogia fantastyczna (wyobrażeniową) –	- rozpoznawanie znaczeń dosłownych i metaforycznych - przełamywanie obcości, rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek wejścia w grę komunikacyjną	1. Co mają wspólnego: książka i motyl?	- gromadzenie słownictwa: najlepiej metodą mapy (konieczna faza łączenia słów o znaczeniu metaforycznym); książka: piękna, kolorowa, niezwykła, ładna, motyl: kolorowy, lata, piękny, ładny, ma skrzydła, delikatny, miły, barwny, różnokolorowy, nieuchwytny, bajeczny, śliczny, niezwykły	- rozpoznawanie znaczeń dosłownych i metaforycznych - przełamywanie obcości, rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek wejścia w grę komunikacyjną - refleksja nad znaczeniem słów	1. Co mają wspólnego: czytanie i latanie?	- gromadzenie słownictwa najlepiej metodą mapy (konieczna faza łączenia/tworzenia słów o znaczeniu metaforycznym); czytanie: poznawanie, kojarzenie, przeżywanie, myślenie, wysiłek, męczenie się, pokonywanie trudności, nuda, latanie: unoszenie się, krążenie, szybowanie, pokonywanie praw fizyki, wolność, widzieć z lotu ptaka, kołowanie, wzlatywanie, przemieszczanie się

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
fax 22 345 37 70
www.ore.edu.pl

FUNDACJA
CENTRUM
EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

ul. Noakowskiego 10/1
00-666 Warszawa
tel. 22 875 85 40
fax 22 875 85 40 w. 102
ceo@ceo.org.pl

Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w przedszkolach i szkołach

	nieskrępowana, oparta na fantazjowaniu.						
--	---	--	--	--	--	--	--

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Materiał dla prowadzącego nr 3 (L. Kołakowski, „Piękna twarz”, fragment)

Lp.	Model odbioru	Szkoła podstawowa, klasy IV-VI			Gimnazjum		
		Cel	Zadanie	Czynność	Cel	Zadanie	Czynność
1.	<ul style="list-style-type: none"> - hermeneutyczny, nowy (H-G. Gadamer, P. Ricoeur – dzieło jest doświadczeniem, które zmienia osobę): - co ma zmienić wiersz ze względu na swoje cechy; - elementy modelu strukturalistyczno-semiotycznego (R. Jakobson, R. Barthes): - co ma uczeń nazwać w zakresie analizy, - jakie związki między elementami ma ustalić, - jakie znaki kultury (symbole) ma odczytać 	<ul style="list-style-type: none"> - przełamywanie obcości, - rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek wejścia w grę komunikacyjną, - rozpoznanie sposobu argumentacji jako wstęp do analizy tekstu kultury, - rozpoznawanie konwencji 	1. Dokończ wybrane zdanie: <ul style="list-style-type: none"> - sadzę, że opowiedziana przez autora historia zdarzyła się naprawdę, ponieważ... - sadzę, że opowiedziana przez autora historia nie zdarzyła się naprawdę, ponieważ... 	<ul style="list-style-type: none"> - gromadzenie opinii: opowiedziana historia mogła się zdarzyć, mogli żyć: Nino piekarz i mędrzec Kru, niemożliwe jest tylko schowanie twarzy do kuferka, ale autor chciał przez chowanie coś nam przekazać, np., że Nino był próżny, większą wagę przywiązywał do swojego wyglądu niż do kontaktów z ludźmi, opowiedziana historia nigdy nie zdarzyła się, ponieważ człowiek nie może żyć bez twarzy, nie można schować twarzy do kuferka, opowiedziana historia jest fikcyjna, ale postacie są realistyczne, 	<ul style="list-style-type: none"> - przełamywanie obcości, - rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek wejścia w grę komunikacyjną, - odczytanie rozmaitych sensów tekstu kultury, - rozpoznawanie konwencji 	1. Leszek Kołakowski dedykował swoje bajki dużym i małym. Kogo miał na myśli? Odwołaj się do tekstu.	<ul style="list-style-type: none"> - gromadzenie opinii: bajka jest gatunkiem przeznaczonym dla dzieci, jest gatunkiem moralizatorskim, każdy może inaczej zrozumieć bajkę, żeby zrozumieć bajkę, trzeba pomyśleć, duzi i mali może odnosić się do wieku i do dorosłych tylko, np. tych, którzy dużo myślą i myślą mało, bajka <i>Piękna twarz</i> jest trudna, daje do myślenia, np. zwroty żyć bez twarzy, chcieć rzeczy niemożliwych, typowe dla bajki są np. schowanie twarzy do kuferka,

				schowanie twarzy do kufierka jest możliwe w bajce			ale rozmowa z Kru dotyczy problemów filozoficznych, czym jest piękno, czy piękno można uchronić, co to znaczy chcieć rzeczy niemożliwych
		<ul style="list-style-type: none"> - przełamywanie obcości, - rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek wejścia w grę komunikacyjną, - odbiór ekspresyjny, odbiór symboliczny 	2. Który fragment tekstu jest dla Ciebie najważniejszy i dlaczego?	<ul style="list-style-type: none"> - gromadzenie opinii: (wszystkie opinie są ważne) Nino, ponieważ był niezwykle pomysłowy, informacja, że są takie kufierki, które chronią twarz przed zniszczeniem, pouczenie mędrca Kru, że Nino źle postąpił 	<ul style="list-style-type: none"> - odczytanie rozmaitych sensów tekstu kultury, - rozpoznawanie konwencji, - odbiór symboliczny 	2. Czy można być pięknym <i>dla nikogo</i> ?	<ul style="list-style-type: none"> - gromadzenie skojarzeń: tak, jeśli ktoś uzna, że jego opinia jest najważniejsza i nie liczy się ze zdaniem innych, ma zaufanie tylko do swoich opinii, Nie, ponieważ tylko inni ludzie mogą powiedzieć, co jest piękne, jednostka może się mylić, tak, ponieważ nie ma jednej definicji piękna, nie, ponieważ ludzie umawiają się, co jest piękne, piękno to konwencja wymyślona, oceniana przez

		<ul style="list-style-type: none"> - przełamywanie obcości, - rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek wejścia w grę komunikacyjną, - odbiór ekspresyjny 	<p>3. Jak, Twoim zdaniem, żyłby Nino, gdyby nie schował twarzy do kuferka?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - gromadzenie spostrzeżeń: Nino ciągle martwiłby się, że jego piękna twarz niszczeje, byłby smutny, nieszczęśliwy, zdenerwowany, Nino w końcu przekonałby się, że najważniejsze jest uznanie wśród ludzi, ożeniłby się z dziewczyną, która mówiłaby mu codziennie, że jego twarz jest piękna, przestałby zwracać uwagę na piękno twarzy, pokochałby jakąś dziewczynę, Nino zrozumiałby, że ludzie widzą piękno jego twarzy, pewnego dnia Nino wyjąłby twarz i zrozumiał, że będzie szczęśliwy tylko wtedy, kiedy ludzie zauważą piękno jego twarzy, 	<ul style="list-style-type: none"> - krytyczna ocena zawartości tekstu kultury, - analiza immanentnych cech tekstu kultury, - dostosowanie stylu odbioru do tekstu kultury o skomplikowanej budowie, - propozycja odczytania tekstu kultury (przygotowanie do formułowania tezy interpretacyjnej), - operowanie pojęciami abstrakcyjnymi, uogólnieniami potrzebnymi w interpretacji 	<p>3. Autor eseju na temat bajki <i>Piękna twarz</i> napisał: <i>Piękno ma o tyle znaczenie, o ile łączy się z dobrem i z prawdą.</i> Jak rozumiesz słowa Jana Zamojskiego w kontekście poznanego fragmentu bajki?</p>	<p>ludzi</p> <ul style="list-style-type: none"> - gromadzenie spostrzeżeń: Po schowaniu twarzy życie Nino stało się jeszcze większą udręką, Nino okłamywał sam siebie, oszukiwał siebie, był coraz bardziej nieszczęśliwy, dlatego ukrycie twarzy okazało się bezsensowne, piękno musi istnieć wśród ludzi, ludzie muszą potwierdzać, że coś jest piękne, muszą podziwiać piękno, bez ludzkiego piękno nie ma żadnego znaczenia
--	--	--	--	---	--	--	--

				Nino zmieniłby pracę, żeby jego twarz mniej się niszczyła			
		<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznanie umiejętności wyszukiwania informacji i argumentowania jako warunek analizy tekstu kultury, - wstęp do nazywania relacji między elementami, - odbiór estetyzujący 	4. Posługując się tekstem, wylicz zyski i wszystkie straty Nino przed schowaniem twarzy do kuferka i po tym, jak umieścił twarz w bezpiecznym miejscu	<ul style="list-style-type: none"> - porządkowanie w tabeli: zyski przed schowaniem twarzy - <i>był znany ze swojej pięknej twarzy</i>, dziewczyny zwracały na niego uwagę, podobał się ludziom, wskazywali na niego palcami, dlatego że miał najpiękniejszą twarz, był sławny, budził podziw, straty przed schowaniem twarzy do kuferka - twarz niszczyła się przy piecu, Nino musiał kupić drogi kuferek, zaciągnął dług, zyski po schowaniu twarzy – twarz nie niszczyła się, straty po schowaniu twarzy – Nino musiał nosić kuferek przy sobie, ludzie nie zwracali uwagi na 	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznanie umiejętności wyszukiwania informacji i argumentowania jako warunek analizy tekstu kultury, - wstęp do nazywania relacji między elementami, - odbiór estetyzujący 	4. Na czym polegał błąd Nino i jakie były konsekwencje tego błędu?	<ul style="list-style-type: none"> - gromadzenie spostrzeżeń: Nino nie zwracał uwagi na ludzi, nie potrzebował ludzi, z nikim nie przyjaźnił się, nie zwracał uwagi na dziewczyny, które kochały go za piękną twarz, nie znał miłości, ludzie odkrywają w sobie piękno w miłości, Nino nie znał miłości, był samotny, budził litość

				piekarza, nie budził podziwu, stał się bezimienny, bał się coraz bardziej o swoją twarz, nie chciał pokazać jej Kru			
		- umieszczenie tekstu kultury w znanym odbiorcy kontekście, - rozpoznanie sposobu argumentacji, - odbiór ekspresyjny, odbiór symboliczny	5. Oceń zachowania Nino i uzasadnij swoją ocenę.	- gromadzenie ocen: Nino postąpił źle, ponieważ stał się jeszcze bardziej nieszczęśliwy, ponieważ nie zwracał uwagi na ludzi, ponieważ nie posłuchał rady mędrca, Nino postąpił dobrze, każdy chciałby być piękny, mimo upływu czasu, ponieważ zrobił to, czego najbardziej pragnął, ponieważ uchronił przed zniszczeniem to, na czym najbardziej mu zależało, Nino był próżnym egoistą, tak nie wolno postępować, trudno powiedzieć, gdyż Nino bardzo	- umieszczenie tekstu kultury w znanym odbiorcy kontekście, - rozpoznanie sposobu argumentacji, - odbiór ekspresyjny, odbiór symboliczny	5. Jak i po co, zdaniem Kołakowskiego, może/powinien żyć człowiek?	- gromadzenie opinii: człowiek jest skazany na przemijanie, wszystko przemija, ale w każdej chwili życia można znaleźć coś pięknego, dobrego, człowiek jest z natury nieszczęśliwy, ponieważ goni za ideałami, poświęca się ulotnym, przemijającym sprawom, jest bezsilny wobec czasu, dręczą go pragnienia, jest skazany na pragnienie rzeczy niemożliwych, pragnienia mogą człowieka zgubić,

				pragnął zachować piękną twarz, źle, bo jego piękna twarz była bezużyteczna i nikt go już nie podziwiał i żadna dziewczyna już się w nim nie kochała, źle, bo nie umiał w nikim dostrzec piękna, został mu tylko praca w piekarni			ocaleniem jest zgoda na świat taki, jaki jest i życie wśród ludzi
		- umieszczenie tekstu kultury w znanym odbiorcy kontekście, - rozpoznanie sposobu argumentacji, - odbiór ekspresyjny, odbiór symboliczny	6. Jak, Twoim zdaniem, zakończyła się historia Nino i jakie pouczenie z niej może wynikać?	- gromadzenie pomysłów: Nino do końca życia ubierał twarz z kufereka i cieszył się, że jest wciąż piękna – człowiek może osiągnąć swoje cele, Nino zmienił pracę i uznał, że jego twarz już się nie niszczy – człowiek zawsze znajdzie wyjście z sytuacji, Nino zgubił kuferek, ktoś ukradł kuferek z twarzą Nino – za złe zachowanie czeka kara,	- odczytanie rozmaitych sensów tekstu kultury, - rozpoznawanie konwencji, - odbiór symboliczny	6. Sformułuj własne propozycje tytułu bajki w formie pouczenia dla dużych i małych.	- gromadzenie tytułów: bajka o pięknie, które stało się bezużyteczne, bajka o piekarzu, który nie umiał kochać

				Nino posłuchał rad Kru i wyjął twarz z kufierka – człowiek potrafi zrozumieć swoje błędy			
2.	skojarzenia synektyczne Rodzaje analogii: - analogie bezpośrednie - związki obiektów, ich cech lub funkcji, z najbliższego otoczenia, - analogia symboliczna – związki problemu wyrażonego znakiem – symbolem, - analogia personalna (antropomorficzna) – związki oparte na osobistej identyfikacji z badanymi elementami, osobistych doznaniach, - analogia fantastyczna	- rozpoznawanie znaczeń dosłownych i metaforycznych - przełamywanie obcości, rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek wejścia w grę komunikacyjną	1. Co mają wspólnego: strata i zysk?	- gromadzenie skojarzeń, mapa myśli (konieczna jest faza łączenia skojarzeń) strata – ubytek, szkoda, zmartwienie, utrata, kłopot, smutek zysk – korzyść, zarobek, radość, zadowolenie, efekt, rezultat	- rozpoznawanie znaczeń dosłownych i metaforycznych - przełamywanie obcości, rozpoznanie doznań odbiorców jako warunek wejścia w grę komunikacyjną - refleksja nad znaczeniem słów	1. Co mają wspólnego: człowiek i piękno	- gromadzenie skojarzeń: człowiek – tworzy piękno, dąży do ideałów, jest wrażliwy na piękno, piękno jest dla człowieka wartością

Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w przedszkolach i szkołach

---

	(wyobrażeniową) – nieskrępowana, oparta na fantazjowaniu.						
--	---	--	--	--	--	--	--